

STRUČNI RAD
UDK 614.2(075.8)(049.3)

Doc. dr. sc. Mirna Valdevit

Ljubica Godinić, univ. spec. oec.

HARMONIZIRANJE SLUŽBENE STATISTIKE REPUBLIKE HRVATSKE S EUROSTATOM

HARMONISING CROATIA'S OFFICIAL STATISTICS WITH EUROSTAT

SAŽETAK: U radu se raspravlja o položaju službene statistike u Republici Hrvatskoj u okolnostima povezanim s pristupanjem RH Europskoj uniji, jer RH mora završiti pregovore, odnosno ispuniti zahtjeve i uvjete koji se od nje očekuju, a statistika je jedno od 35 područja o kojima se pregovara. Nakon predstavljanja svrhe službene statistike, što uključuje i namjenu i korist, autori se zalažu za veću promidžbu i ukupnu brigu o Državnome zavodu za statistiku i navode neke od razloga poteškoća, poput straha od zlorabe podataka, nepravodobnoga dostavljanja podataka, nedovoljnoj stručnosti, nedovoljnoj novčanoj potpori, potrebi da se u vrlo kratko vrijeme napravi temeljita reforma. U radu se predlažu rješenja: osvješčivanje javnosti o tome kako se štiti povjerljivost podataka i brine za njihovu kvalitetu da bi, kao posljedica njezine veće spremnosti, rasla i kvaliteta podataka. Posebno se raspravlja o Strategiji razvitka službene statistike Republike Hrvatske 2004.-2012. koju je Hrvatski sabor donio 2005. godine, o usklađivanju Hrvatskoga statističkoga sustava sa sustavom EU, ali i drugih europskih zemalja izvan nje te o otvaranju poglavlja koje se bavi statistikom u pristupnim pregovorima. Predstavlja se i Eurostat i Europski statistički sustav (ESS). U radu se jasno pokazuje da bez statistike nema ulaska u europske i svjetske integracije. Autori posebno ističu i objašnjavaju zašto je Hrvatski statistički sustav važan ne samo kao slika stanja i promjena unutar RH nego i kao prinos izgradnji međunarodnoga statističkoga sustava usporedivih podataka, europskih i svjetskih.

KLJUČNE RIJEČI: službena statistika, statistika u Hrvatskoj, EUROSTAT, ESS.

ABSTRACT: The article discusses the position of the official statistics in the Republic of Croatia in the circumstances connected with Croatia's accession to the EU and its obligation to fulfil the requirements and conditions in order to complete the negotiations in which statistics is one of 35 chapters involved. Gaining official statistical data in Croatia is too often accompanied with problems, such as reluctance to provide information, particularly in small, private business, delays in delivering statistical data, and inadequate support. Therefore, the authors claim that official statistics should be promoted by various types of activities, such as raising consciousness of its methods, security meas-

ures, importance, its national, international social, political, economic, etc. roles. The authors analyse the strategic document issued by the Croatian government concerning the development of official statistics in the country (2004-2012), as well as adapting Croatian Statistical System with the EU and other non-EU members. Eurostat and ESS are briefly presented. By discussing various sectors in Croatian statistics the authors explain the importance the official statistics for European and world integration and the urgent need for its further development.

KEY WORDS: official statistics, statistics in Croatia, EUROSTAT, ESS

---

1. UVOD

Dobivanjem statusa države kandidatkinje za pristupanje u EU Republika Hrvatska je otpočela proces pregovora s Unijom u obliku 35 poglavlja koja obuhvaćaju sva područja pravne stečevine EU-a. Razdoblje od stjecanja statusa države kandidatkinje do pristupanja u EU ovisi o državi članici i njezinoj mogućnosti da što prije provede određene pravne i institucionalne prilagodbe koje se od nje traže. Sigurno je da je Republika Hrvatska već uspješno obavila veliki dio posla i započela odgovarajućim reformama, ali potrebno je uložiti još mnogo vremena, napora i financijskih sredstava da se te promjene provedu. Ni jedna se promjena ne može ostvariti preko noći, potrebno je vrijeme da sve počne funkcionirati kako treba, odnosno kako je bilo zamišljeno. Statistika, kao jedno od zasebnih pregovaračkih poglavlja, zauzima važno mjesto u procesu približavanja Hrvatske EU.

2. SLUŽBENA STATISTIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ DANAS

Službena statistika ima veliku važnost u svakoj državi. Ta važnost se očituje u tome da se sve odluke, programi i mjere značajne za gospodarski razvoj države temelje na relevantnim i dostupnim statističkim podacima. Stoga ti podaci moraju biti što vjerodostojniji kako bi se donijele što bolje odluke za daljnji razvoj nekoga sektora u gospodarstvu. Na primjer, za bolju koordinaciju i praćenje programa socijalne politike te daljnja istraživanja socijalnih problema potrebna je bolja statistika.¹ Svrha djelovanja hrvatskoga statističkoga sustava jest omogućiti stanovništvu uvid u stvarnu i objektivnu sliku stanja u društvu, a gospodarstvenicima, državnoj upravi, političarima, javnim ustanovama i drugim organizacijama praćenje pojava i kretanja u društvu, njihovu analizu i dobivanje pouzdanih informacija na kojima će temeljiti donošenje odluka te poduzimati mjere za vođenje politike u okviru svojih ovlasti. Statistika medijima i obrazovnim ustanovama prenosi objektivne i pouzdane informacije o stanju i kretanjima u društvu, znanstvenicima, analitičarima i istraživačima daje podatke za provođenje empirijskih studija društvenih i gos-

---

¹ Pridruživanje Hrvatske Europskoj Uniji: izazovi institucionalnih prilagodbi, Institut za javne financije, Zaklada Friedrich Ebert, Zagreb, 2004., str. 15.

podarskih kretanja, a međunarodnim organizacijama, gospodarstvenicima i drugim nositeljima međunarodne suradnje daje podatke za provođenje njihovih aktivnosti na temelju međunarodno usporedivih statističkih pokazatelja.²

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske provodi različita statistička istraživanja čiji su rezultati dostupni svim zainteresiranim korisnicima. U provođenju statističkih istraživanja pojavljuju se brojni problemi za čija je rješavanja potrebno uložiti mnogo napora i znatna financijska sredstva. Državni zavod za statistiku nedovoljno se promiče i pojavljuje u medijima, a time i nedovoljno obavještava javnost o projektima i istraživanjima koje ta ustanova provodi. Veća promidžba sustava službene statistike dovela bi do povećanja povjerenja javnosti u službenu statistiku.

Za relevantnost podataka statističkoga sustava bitno je da javnost uoči, razumije i ima pozitivno iskustvo o načinu na koji nositelji službene statistike štite povjerljivost prikupljenih podataka, o brizi za kvalitetu i pravovremenost objavljivanja statističkih podataka, te o razumljivosti i dostupnosti metodoloških obrazloženja. Povećanim povjerenjem u službenu statistiku povećava se i spremnost izvještajnih jedinica da točnije opišu mjerene pojave, na temelju čega raste i kvaliteta tih podataka.

U svakodnevnomu radu potrebno je uložiti veliki napor da se izvještajne jedinice potaknu na suradnju i pravodobno dostavljanje podataka uredima za statistiku jer svako kašnjenje dovodi u pitanje kvalitetno i pravodobno objavljivanje službenih statističkih podataka. Pogotovo je to slučaj s malim poduzećima čiji zaposlenici nisu dovoljno obaviješteni o svrsi i važnosti službene statistike. Anketari koji rade na terenu i obilaze kućanstva često se suočavaju činjenicom da ljudi ne žele sudjelovati u istraživanju zbog straha i neznanja, bojeći se zloupotrebe podataka koji se traže od njih. Zaposlenici koji rade na poslovima službene statistike također su nedovoljno stručno osposobljeni, ponajviše u pogledu provođenja zahtjevnijih statističkih istraživanja, a to bi se moglo riješiti organizacijom stručnih seminara. Kvaliteti rada svakako bi doprinijela i bolja informatička opremljenost, ponajprije u uredima državne uprave, te veće plaće zaposlenika koji rade na poslovima službene statistike. Veće bi plaće svakako motivirale zaposlenike i privukle mlade, stručne i obrazovane ljude.

U idućemu će razdoblju, sigurno je, doći do poboljšanja položaja službene statistike i zaposlenika koji rade na tim poslovima, a time i do kvalitetnijih i vjerodostojnijih podataka. Navedeni problemi u službenoj statistici mogli bi biti riješeni najavljenom započetom reformom državne uprave. Potreba reformiranja i moderniziranja države i javne uprave posebnom se oštrinom iskazuje u tzv. tranzicijskim zemljama, gdje je u kratko vrijeme potrebno mijenjati i reformirati gotovo sve što se odnosi na ustanove, zakone, postupke i ljude, navlastito u onim zemljama koje žele postati članicama Europske unije.³ S obzirom da je u tijeku proces usklađivanja hrvatskih zakona s europskima, tako se i u statistici uvode promjene prema zahtjevima EU-a. Hrvatski sabor je 2005. godine donio Strategiju razvitka službene statistike Republike Hrvatske 2004.-2012. koja bi trebala doprinijeti kvaliteti cjelokupne službene statistike Republike Hrvatske.

² Strategija razvitka službene statistike Republike Hrvatske 2004.-2012., Narodne novine, br. 28 od 28.2.2005., str. 2.

³ Šimac, N.: Europski principi javne uprave: od vladanja do služenja građanima, Udruga za demokratsko društvo, Zagreb, 2002., str. 24.

2.1. Strategija razvitka službene statistike Republike Hrvatske 2004. – 2012.

Strategija razvitka službene statistike Republike Hrvatske je akt kojim se utvrđuje razvojna orijentacija službene statistike Republike Hrvatske uz navođenje bitnih ciljeva u budućemu višegodišnjemu razdoblju.⁴

"Strategija razvoja službene statistike Republike Hrvatske određena je misijom, vizijom, glavnim zadaćama, stratejskim područjima i ciljevima. Planirani razvoj procijenjen je na temelju potreba domaćih i međunarodnih korisnika statističkih podataka, ali i zadataka koje pred sustav službene statistike postavlja očekivano pridruživanje Europskoj Uniji. Iskorak kakav je planiran nužan je i moguć, a njegova realizacija ovisi i o osiguranju nužnih ljudskih i financijskih izvora."⁵

Razvoj statističkoga sustava složen je proces koji zahtijeva stalan dijalog s korisnicima statističkih podataka, davateljima podataka i drugim nositeljima aktivnosti službene statistike. Potrebno je također sustavno pratiti i primjenjivati međunarodne standarde te formirati i održavati odgovarajuće ljudske i materijalne izvore. Posebnu važnost pritom ima stalna briga o poštovanju pravila statističke povjerljivosti i osiguranju međunarodne usporedivosti statističkih pokazatelja. Strategija razvoja službene statistike Republike Hrvatske u znatnom je dijelu određena i strateškim ciljem Republike Hrvatske, a to je ulazak u Europsku uniju.

To pretpostavlja ubrzanje procesa usklađivanja sustava službene statistike Republike Hrvatske i statistike Europske unije. Tek uz puno usklađivanje dvaju sustava bit će moguće uspoređivati, vrjednovati i donositi valjane odluke o mjerama potrebnima za unaprjeđivanje pojedinih segmenata društvenoga života.

Misija Strategije je djelotvorno i pravodobno pripremanje te širenje kvalitetnih i pouzdanih statističkih pokazatelja stanja i promjena u gospodarskim i društvenim pojavama potrebnih korisnicima radi donošenja odluka, poduzimanja mjera i vođenja politike kako bi se sve temeljilo na činjenicama.⁶ Hrvatski statistički sustav ne daje samo sliku stanja i promjena unutar Republike Hrvatske nego doprinosi davanjem mogućnosti usporedbe, stvaranju proširene slike stanja i promjena u Europi i izvan nje. Time se ujedno doprinosi izgradnji međunarodnoga statističkoga sustava usporedivih podataka.

Strategija razvoja službene statistike Republike Hrvatske određena je i vizijom da hrvatski statistički sustav treba biti javno priznat, korisnički orijentiran i prepoznatljiv izvor pouzdanih i pravodobnih statističkih pokazatelja koji udovoljavaju potrebama za podacima o stanju i kretanjima u društvu i gospodarstvu.⁷ U ovome se dijelu naglasak stavlja na uspostavljanje sustava vrijednosti koji će prihvatiti i sustavno primjenjivati svi sudionici sustava službene statistike. Te su vrijednosti: korisnička orijentacija, kvaliteta rada, djelotvornost te razvoj i poboljšavanje.

⁴ Zakon o službenoj statistici, Narodne novine, br. 103. od 18. lipnja 2003., čl. 4.

⁵ Šimac, N.: Europski principi javne uprave: od vladanja do služenja građanima, Udruga za demokratsko društvo, Zagreb, 2002., str. 24.

⁶ Ibid., str.2.

⁷ Ibid., str.2.

Glavne su zadaće Strategije: prikupljanje, obrada i širenje statističkih podataka, čuvanje stručne neovisnosti hrvatskoga statističkoga sustava, povećanje povjerenja javnosti u službenu statistiku te međunarodna suradnja.⁸

Pojam stručne neovisnosti podrazumijeva potpunu samostalnost u stručnim pitanjima kako bi se osigurao potpuno ravnopravan položaj svih sudionika u hrvatskome statističkome sustavu. To se odnosi i na nositelje statističkih aktivnosti te na davatelje podataka i na korisnike.

Sudionici su u hrvatskome statističkome sustavu nositelji statističkih aktivnosti, davatelji podataka i korisnici službenih statističkih podataka. Nositelji su statističkih aktivnosti Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka i uredi državne uprave u županijama te upravno tijelo Grada Zagreba i druge ustanove određene Programom statističkih aktivnosti koje su ovlaštene za poslove službene statistike. Državni zavod za statistiku središnja je statistička ustanova koja obavlja pretežan broj statističkih aktivnosti u Republici Hrvatskoj. Hrvatska narodna banka obavlja statističke aktivnosti u svojoj domeni određenoj Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci (NN, br. 36/01.). Uredi državne uprave u županijama i upravno tijelo Grada Zagreba nadležni za poslove službene statistike prikupljaju, obrađuju i šire statističke podatke za područja pripadajućih županija, odnosno Grada Zagreba.

Davatelji su podataka sve fizičke i pravne osobe na području Republike Hrvatske od kojih nositelji statističkih aktivnosti dobivaju podatke za statističke svrhe. Korisnici službenih statističkih podataka nalaze se u svim područjima gospodarskoga i društvenoga života, od pojedinih građana, poslovnih subjekata, tijela zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, tijela državne uprave i lokalne samouprave, akademskih, znanstvenih i istraživačkih ustanova te nevladinih organizacija do europskih i drugih međunarodnih ustanova.

Strategijske ciljeve hrvatskoga statističkoga sustava u razdoblju od 2004. do 2012. godine određuju s jedne strane ciljevi hrvatske države, njene obveze prema nacionalnim i međunarodnim prioritetima, a s druge strane postojeće stanje i realne mogućnosti statističkoga sustava, sposobnost njegove promjene i objektivna raspoloživost potrebnih izvora.⁹ Strategija razvoja strukturirana je na pet područja: pravni temelj, sustav službene statistike, širenje i usluge korisnicima, međunarodna suradnja te ljudski resursi i organizacija rada. Svako strategijsko područje obuhvaća niz dugoročnih strategijskih ciljeva razvoja hrvatskoga statističkoga sustava. "Dugoročni strategijski ciljevi se u Programu statističkih aktivnosti i Godišnjemu provedbenomu planu iskazuju u konkretnim zadacima i skupovima statističkih pokazatelja, a izvode se iz misije, vizije, glavnih zadaća i strategijskih područja, te odražavaju stvarne korisničke potrebe za statističkim podacima."¹⁰

Strategijski su ciljevi vezani za područje pravnoga temelja: definirati organizacijski i teritorijalni ustroj Državnoga zavoda za statistiku te njihov pravni okvir, uspostaviti koordinacijsku funkciju Državnoga zavoda za statistiku u odnosu na druge nositelje službene statistike, primjenjivati međunarodne standarde u područje stručne neovisnosti sustava službene statistike i u okviru aktivnosti na integraciji Hrvatske u Europsku uniju uspostaviti i održavati usklađenost s pravnim naslijeđem Europske unije.¹¹

⁸ Ibid., str.3.

⁹ Ibid., str.4.

¹⁰ Ibid., str.5.

¹¹ Ibid., str.5.

Na sustav službene statistike odnose se sljedeći strategijski ciljevi: u sustav službene statistike ugraditi mehanizme koji osiguravaju punu statističku povjerljivost, raditi na smanjivanju opterećenosti davatelja podataka, uspostaviti i razvijati model utjecaja korisnika na razvoj statističkoga sustava, uskladiti sustav službene statistike s europskim statističkim sustavom, usklađivati nacionalne statističke standarde s međunarodnim standardima i sustavno poboljšavati kvalitetu i pravodobnost statističkih informacija.¹²

Strategijski su ciljevi koji se odnose na širenje i usluge korisnicima¹³: osigurati ravnopravnost u korištenju podacima službene statistike, uspostaviti javno dostupnu bazu službene statistike na internetu, uspostaviti sustav praćenja uporabe službene statistike, odgovoriti svim ostvarivim potrebama i zahtjevima korisnika službene statistike, povećati ulogu elektroničkih oblika prijenosa podataka, postići potpunu dvojezičnost podataka objavljenih na internetu – hrvatski i engleski, uspostaviti sustav redovitoga ocjenjivanja kvalitete usluga te praćenja potreba i zadovoljstva korisnika usluga, uspostaviti i dalje razvijati sustav naplaćivanja nestandardnih usluga pripreme statističkih podataka.

Uz međunarodnu suradnju vezani su sljedeći strategijski ciljevi: postići međunarodnu usporedivost statističkih podataka primjenom relevantnih međunarodnih standarda i doprinositi djelovanju međunarodnih statističkih tijela i organizacija aktivnim sudjelovanjem u njihovu radu.¹⁴

Strategijsko područje ljudskih resursa i organizacije rada obuhvaća sljedeće strategijske ciljeve: pravodobno osiguravati i razvijati stručnjake, među ostalim i sustavima stimuliranja kvalitetnoga rada, internoga stručnoga obrazovanja i internoga informiranja, razvijati sustav upravljanja kvalitetom u svim područjima djelovanja službene statistike, razvijati horizontalnu povezanost dijelova statističkoga sustava, uspostaviti sustav praćenja unutarnje proizvodnosti i djelotvornosti, racionalizirati organizaciju rada te razvoj sustava vezati uz suvremene informatičke tehnologije.¹⁵

U Strategiji su navedeni i pojedinačni ciljevi koji su rezultat razrade strategijskih ciljeva do razine konkretnih aktivnosti. Te konkretne aktivnosti potrebne su za izradu statističkih proizvoda odnosno skupova statističkih pokazatelja oblikovanih u smislene cjeline koje odgovaraju potrebama korisnika statističkih podataka.

Osnovna pretpostavka razvoja statističkoga sustava jest uspostavljanje statističkih registara na kojima se temelji većina važnih statističkih istraživanja. "Najvažniji strateški cilj u tom području jest uspostavljanje Statističkoga poslovnoga registra, koji je glavni izvor podataka za većinu statističkih istraživanja u poslovnim statistikama, a zauzima i središnje mjesto u nacionalnim računima."¹⁶

Predviđena je i izrada i uvođenje u primjenu Statističkoga registra poljoprivrednih gospodarstava. Temelj je za provođenje učinkovitih i ekonomičnih statističkih istraživanja u poljoprivrednoj proizvodnji dobro organiziran, pouzdan i ažuriran Statistički registar poljoprivrednih gospodarstava. Strategijom je predviđeno da se u području stanogradnje i građevinarstva uspostavi Statistički registar stanova i zgrada, koji će se koristiti i kao okvir za izbor jedinica u istraživanjima o kućanstvima.

¹² Ibid., str.6.

¹³ Ibid., str.6.

¹⁴ Ibid., str.6.

¹⁵ Ibid., str.7.

¹⁶ Ibid., str 7.

Sljedeći je pojedinačni cilj naveden u Strategiji primjena metode uzorka na temelju registara. Uspostavljanjem kvalitetnih statističkih registara podiže se kvaliteta prikupljenih podataka vođenjem ažurnih zapisa o promjenama u statističkim jedinicama te se smanjuju troškovi provođenja statističkih istraživanja preko kvalitetno odabranih reprezentativnih uzoraka pojave koja se istražuje. "Radi postizanja usporedivosti podataka između različitih statističkih istraživanja u zemlji i međunarodnim razmjerima nužno je uspostaviti i održavati sustav međunarodno utvrđenih klasifikacija. Takve klasifikacije koriste se za prikazivanje rezultata u zemlji, a omogućuju i međunarodnu usporedivost, što predstavlja i međunarodnu obvezu Republike Hrvatske."¹⁷ Strateški je cilj u području klasifikacija usklađivanje svih specifičnih klasifikacija prema klasifikacijama NKD (Nacionalna klasifikacija djelatnosti) i KPD (Klasifikacija proizvoda po djelatnostima).

Poslovne su statistike sljedeće područje na koje se odnose posebni pojedinačni ciljevi. Sustav poslovnih statistika treba osiguravati ažurne, pouzdane i usporedive statističke informacije o poslovanju i sudionicima poslovanja u okviru nacionalnoga tržišnoga gospodarstva i omogućiti usporedbu s drugim gospodarstvima. Strateški ciljevi razvoja poslovnih statistika navedeni su u Strategiji¹⁸:

- uspostavljanje konzistentnoga sustava strukturnih poslovnih statistika usklađenoga s Europskom unijom koji će omogućiti prikupljanje, proizvodnju i širenje pouzdanih, usporedivih i pravodobnih strukturnih pokazatelja o strukturi ukupnoga gospodarstva, pojavi novih ekonomija, ekonomskim aktivnostima poduzeća (poslovnih entiteta), veličini poduzeća (posebno malih i srednjih), njihovu poslovanju, učinkovitosti i konkurentnosti na nacionalnome, regionalnome i međunarodnome ekonomskome području
- usklađivanje nacionalnoga sustava kratkoročnih poslovnih statistika sa statističkim sustavom Europske unije i proizvodnja svih kratkoročnih poslovnih informacija za brzu i pouzdanu analizu poslovnoga ciklusa te ispravak tekuće ekonomske politike analizom informacija o kretanju u pojedinačnoj ekonomskoj aktivnosti unutar glavnih sektora ekonomije i u ukupnomu gospodarstvu
- uspostavljanje i ustrojavanje novoga sustava nacionalnih energetske statistika prema konceptu Europske unije koji će osigurati strukturne i kratkoročne informacije o proizvodnji, potrošnji i cijenama po vrstama energije, o obnovljivim izvorima energije, učinkovitosti nacionalnoga energetske sektora i njegovu restrukturiranju, o subjektima uključenima u opskrbu, trgovinu i distribuciju energije sve do izračuna energetske statističke bilance prema konceptu Europske unije i nacionalnoj strategiji razvoja energetske sektora.

Jedan je od važnijih zadataka pri uključivanju Republike Hrvatske u Europsku uniju praćenje robne razmjene s inozemstvom. Stoga će se u sustav službene statistike Republike Hrvatske uvesti Intrastat, novo istraživanje za praćenje robne razmjene zemalja članica Europske unije na osnovi izvještaja poslovnih subjekata koji sudjeluju u toj razmjeni, a nastavit će se praćenje robne razmjene s trećim zemljama na temelju carinskih deklaracija. "U pripremi za uvođenje novoga statističkoga istraživanja o robnoj razmjeni s inozemstvom bit će potrebno primijeniti propise i metodologiju Europske Unije, te na razini

¹⁷ Ibid., str. 8.

¹⁸ Ibid., str. 8.

Republike Hrvatske odrediti zakonsku regulativu, nositelje i izvršitelje poslova i zadataka vezanih uz Intrastat."¹⁹

Pri uključivanju Republike Hrvatske u Europsku uniju jedna od prioriteta je statistika poljoprivrede. Važnost poljoprivredne statistike vidi se već prema broju uređaba kojima je zastupljena u Eurostatu. Osiguranje kvalitetnih, pouzdanih i međunarodno usklađenih podataka nužno je za potrebe agrarne politike, planiranje i provođenje politike održivoga razvoja na regionalnoj i nacionalnoj razini te planiranje mjera zaštite okoliša. Osim što će se izraditi Registar poljoprivrednih gospodarstava, ustrojiti će se i uvesti u primjenu tipologije poljoprivrednih posjeda (prema vrsti poljoprivredne proizvodnje i prema ekonomskoj snazi). Prema Strategiji, jedan je od važnijih ciljeva uspostava i razvoj nacionalnoga sustava agromonetarnih statistika usklađenih sa zahtjevima Europske unije, posebno u području cijena i ekonomskih računa u poljoprivredi i šumarstvu.

U području socijalnih statistika također se planira uvesti određene promjene. Uvest će se izračun kratkoročnih indikatora i međunarodno usporedivih društvenih pokazatelja koji obuhvaćaju pet važnih dimenzija društvene uključenosti stanovništva: financijski vid siromaštva, zaposlenost, zdravstvo, obrazovanje i stanovanje. Prema Strategiji, socijalne će statistike dobiti i novu funkciju – prikupljanje financijskih podataka za potrebe makroekonomskih statistika. "Stanovništvo i njegova potrošnja važan su segment makroekonomskih statistika. Jednako su važan element prihodi stanovništva i struktura njihova trošenja. Socijalne statistike prikupljat će te podatke kako bi se poboljšala kvaliteta podataka u makroekonomskim statistikama."²⁰

U segmentu makroekonomskih statistika planira se uvođenje izračuna tromjesečnoga bruto domaćega proizvoda (BDP) prema proizvodnomu i potrošnomu pristupu u tekućim i stalnim cijenama po načelu čiste djelatnosti, umjesto po institucionalnomu načelu, kako se sada radi.²¹ Uz tromjesečni, izračunavat će se i godišnji BDP prema proizvodnom, potrošnom i dohodovnom pristupu, u tekućim i stalnim cijenama, po načelu čistih djelatnosti. Isto tako će se pratiti i tekući računi te računi akumulacije. Jedan je od važnih ciljeva u idućemu razdoblju izračunavanje BDP-a na regionalnoj razini.

Strateški ciljevi razvitka makroekonomskih statistika uključuju i izračun tablica ponude i uporabe te simetrične ulazno-izlazne (eng. *input-output*) tablice za Republiku Hrvatsku u tekućim i stalnim cijenama. "Radi poboljšanja uvida u dinamiku promjena na strani potrošnje, a usklađeno s uobičajenom praksom zemalja Europske Unije, uspostaviti će se praćenje indeksa potrošačkih cijena kao nacionalni i kao harmonizirani model."²² U sektorima energije, turizma i ekologije uspostaviti će se satelitski računi i provoditi potrebna statistička istraživanja koja će omogućiti uvid i u posredne utjecaje tih djelatnosti na funkcioniranje cijeloga društva.

¹⁹ Ibid., str 9.

²⁰ Ibid., str.10.

²¹ Ibid., str.10.

²² Ibid., str. 11.

3. USKLAĐIVANJE HRVATSKOGA STATISTIČKOGA SUSTAVA S EUROPSKIM

Približavanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji raste međunarodna suradnja na svim područjima, a tako i u području službene statistike. Hrvatska je na dobromu putu da u području službene statistike vrlo brzo postane dio europskoga statističkoga sustava koji predstavlja zajedništvo Eurostata, državnih statističkih zavoda i ostalih statističkih tijela odgovornih za proizvodnju i širenje podataka europske statistike u pojedinoj zemlji članici.²³

Međunarodna se suradnja ne odnosi samo na zemlje članice Europske unije nego i na ostale zemlje izvan toga područja. Da bi ta suradnja bila što kvalitetnija, a time i uspješnija, potrebno je uskladiti nacionalne statističke metodologije i standarde s međunarodnim standardima, odnosno sa standardima Europske unije. Zakonom o službenoj statistici (NN, br. 103/03.) uređeno je da nositelji službene statistike u izvršavanju međunarodnih obveza moraju ostvariti usporedivost s ostalim europskim zemljama, poštovati i primjenjivati međunarodne standarde te aktivno sudjelovati u razvoju službene statistike na međunarodnoj razini. Državni zavod za statistiku organizira razmjenu rezultata i metodoloških osnova službene statistike s drugim zemljama i međunarodnim organizacijama, osim ako u pojedinim slučajevima za to ne ovlasti drugoga nositelja službene statistike, odnosno ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Zakon o službenoj statistici uređuje da Državni zavod za statistiku i drugi nositelji službene statistike mogu prenositi pojedinačne statističke podatke bez identifikatora (jednoznačno određeno obilježje iz kojega se može izravno ili neizravno prepoznati pojedinačna izvještajna jedinica) statističkim uredima drugih zemalja i statističkim službama međunarodnih organizacija ako takvi korisnici osiguravaju statističku povjerljivost. Svaki takav prijenos statističkih podataka mora se evidentirati uz navođenje zemlje, odnosno međunarodne organizacije kojima su dostavljeni.

Prema Zakonu, nositelji službene statistike mogu, na temelju pisanoga zahtjeva, davati pojedinačne statističke podatke bez identifikatora u svrhe obavljanja znanstvenoistraživačke djelatnosti. Statistički ured i statistička služba međunarodne organizacije koja traži statističke podatke, mora dati pisanu izjavu u kojoj potvrđuje da će se na takve statističke podatke primijeniti odredbe o statističkoj povjerljivosti i da će se njima koristiti isključivo u statističke svrhe.

Poseban naglasak treba staviti na suradnju s Europskom unijom u okvirima procesa europskih integracija te na suradnju s međunarodnim organizacijama poput UN-a, Svjetske banke, Međunarodnoga monetarnoga fonda i Svjetske zdravstvene organizacije. "Svrha suradnje s međunarodnim organizacijama, odnosno bilateralne suradnje s pojedinim zemljama jest udovoljavanje međunarodnim obvezama Republike Hrvatske, ali i komplementarno podupiranje razvoja hrvatskoga statističkoga sustava, koji takvom harmonizacijom osigurava međunarodnu usporedivost statističkih podataka."²⁴

²³ Pravilnik europske statistike koji je usvojilo Povjerenstvo za statistički program 24. veljače 2005., str.1.

²⁴ Strategija razvitka službene statistike Republike Hrvatske 2004.-2012., Narodne novine, br. 28 od 28. veljače.2005., str. 4.

Eurostat (*Statistical Office of the European Communities*) statistički je ured Europske unije. On prikuplja i obrađuje usporedive statističke informacije iz država članica EU-a kojima se služi kao podlogom za pripremu i provedbu politika Europske unije.²⁵ Sjedište je Eurostata u Luxembourg. Na čelu Eurostata je povjerenik (*Director-General*). Njemu je odgovorno sedam direktora, od kojih je svaki zadužen za jedno područje aktivnosti: Sredstva, Statističke metode, Nacionalni i europski računi, Ekonomska i regionalna statistika, Statistika poljoprivrede i okoliša, Društvena statistika i Poslovna statistika. Europski ured za statistiku u redovnim vremenskim razmacima izrađuje i objavljuje analize i prognoze koje se izrađuju na temelju statističkih podataka. Eurostat tijekom Europske unije dostavlja podatke koji su važni za njihovo odlučivanje i djelovanje, a ujedno nacionalnim upravama i javnosti prosljeđuje prikupljene i obrađene statističke informacije bitne za EU. "Kao središnja institucija Eurostat nastoji na najbolji mogući način koordinirati i integrirati neujednačene nacionalne statistike, te ih pretočiti u jedinstven i usporediv sustav."²⁶

Društva u kojima vlada demokracija ne mogu ispravno djelovati bez potrebne baze pouzdanih i objektivnih statističkih podataka. S jedne strane, donositelji odluka na europskoj razini, u državama članicama Europske unije, u lokalnim vladama i u poslovnomu okruženju trebaju statističke podatke za donošenje odluka. S druge strane, javnost i mediji trebaju statističke podatke kako bi dobili ispravan prikaz suvremenoga društva i kako bi na temelju njega mogli ocijeniti dosadašnji rad političara.²⁷ Pri tome je nacionalna statistika važna za države članice, a europska je statistika važna za donošenje odluka i procjena na razini Europske unije.

Glavna je zadaća Europskoga ureda za statistiku da pruža visokokvalitetne statističke informacije, prije svega ostalim općim upravama i europskim institucijama kako bi pomogle u definiranju, primjeni i analizi zajedničkih europskih politika.²⁸ Isto tako Eurostat mora omogućiti dostupnost statističkih informacija široj javnosti. U ispunjavanju ovih zadaća Eurostat nije sam. Europski statistički sustav (*European statistical system – ESS*) polako se razvijao kako bi osigurao usporedive statističke podatke za Europsku uniju. Osim Eurostata, ESS obuhvaća i statističke urede, ministarstva i agencije, koje prikupljaju službene statističke podatke u državama članicama Europske unije, Islandu, Liechtensteinu, Norveškoj i Švicarskoj. Eurostat je namijenjen usklađivanju službene statistike u suradnji s nacionalnim statističkim uredima.

Europski statistički sustav usredotočuje se na europska politička područja, premda se usklađivanje proširilo na gotovo sva statistička područja.²⁹ ESS koordinira svoj rad s međunarodnim organizacijama kao što su Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj – OECD, Ujedinjeni narodi – UN, Međunarodni monetarni fond – MMF i Svjetska banka.

Centar ESS-a čini Statistički programski odbor Europske komisije (*Statistical Programme Committee – SPC*). On odobrava petogodišnje programe koje provode nacionalni statistički uredi. Njihovu provedbu nadzire Eurostat. SPC koordinira sljedeće aktivnosti³⁰:

²⁵ Mali leksikon europskih integracija, Publikacija Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, ažurirano izdanje, Zagreb, travanj 2005., str.35.

²⁶ Weidenfeld, W., Wessels, W.,: Europa od A do Ž, Zaklada Konrad Adenauer, Zagreb, 2005., str. 354.

²⁷ Eurostat; <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

²⁸ Statistical portrait of the European Union 2008, Eurostat, 2008., str. 3.

²⁹ Ibid., str. 4.

³⁰ Eurostat; <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>

- razvoj zajedničkih klasifikacija, metodologija i definicija za primjenu u državama članicama
- provedbu zajedničkih statističkih istraživanja temeljenih na usklađenim metodama
- skupljanje, analize i širenje statističkih podataka za EU, uključujući usporedbe između država i regija.

Proteklih godina provedeno je nekoliko važnih projekata na kojima su radili brojni stručnjaci iz država članica EU-a i Eurostat-a. Neki su od projekata³¹:

- Europski sustav računa (*European System of Accounts*) koji definira pravila i pojmove što ih države članice moraju koristiti za pouzdane analize i usporedbe njihovih ekonomija
- Intrastat – novi način mjerenja unutarnje trgovine EU-a nakon uvođenja jedinstvenoga tržišta
- PRODCOM klasifikacija industrijske statistike – prva usklađena klasifikacija proizvoda.

Eurostat dobiva većinu podataka od nacionalnih statističkih ureda u državama članicama. Ti se podatci obrađuju, analiziraju i objavljuju na razini Europske unije u skladu sa zajedničkim statističkim pojmovima, metodama i standardima. Eurostat definira metodologije u suradnji sa stručnjacima u državama članicama, osigurava da su prikupljeni podatci usporedivi što je više moguće i nakon toga stvara europske pokazatelje za zemlje članice EU-a i europsko područje. Europski ured za statistiku većinu službenih statističkih podataka i pratećih analiza objavljuje na svojoj službenoj web stranici, u mnogim slučajevima u obliku tiskanih publikacija i priopćenja za javnost.³² Sve se publikacije Eurostata pojavljuju u devet tematskih zbirki, a to su: Opća statistika, Ekonomija i financije, Stanovništvo i društveni uvjeti, Industrija, Trgovina i usluge, Poljoprivreda i ribarstvo, Vanjska trgovina, Promet, Okoliš i energetika te Znanost i tehnologija.

Uloga je Eurostata nadgledavanje poboljšanja statističkoga sustava u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za pristupanje u EU tako što upravlja posebnim programima koji su osmišljeni za te države.

3.1. Otvaranje pregovora o 18. poglavlju (Statistika)

Statistika je jedno od 35 pregovaračkih poglavlja pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. Poglavlje statistika vrlo je zahtjevno i sadrži oko 500 propisa. Specifičnost ovoga poglavlja je u tome što je statistika povezana sa svim ostalim poglavljima jer mora proizvesti podatke za sva druga područja. "Trebamo shvatiti da bez statistike nema ulaska u europske i svjetske integracije. Statistika treba mjeriti vrijednost proizvodnje gospodarstva Hrvatske mjerenu bruto domaćim proizvodom prema svim propisima EU kojih ima mnogo i koji u detaljima propisuju mjerenje svake pojedine komponente."³³

³¹ Ibid.

³² Ibid.

³³ Grubišić, M.: "Uloga statistike u pridruživanju Hrvatske EU", *Ekonomist*, br. 11-12, 2000., str.11.

Prije otvaranja pregovora o 18. poglavlju– Statistika proveden je analitički pregled i ocjena usklađenosti hrvatskoga zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a, nakon čega je utvrđeno da je hrvatsko zakonodavstvo u ovom poglavlju usklađeno oko 50 posto. "Usklađivanje u ovom poglavlju traži znatne investicije s obzirom na povećan broj istraživanja koja će se morati provoditi stoga će se trebati investirati u povećanja aparata, zatim u opremu i infrastrukturu. Glavni nedostatak u pogledu statističke infrastrukture je neovisnost regionalnih statističkih ureda u odnosu prema Državnomu uredu za statistiku (DZS), zatim slaba koordinirajuća uloga DZS-a u statističkomu sustavu."³⁴

Na Međuvladinoj pristupnoj konferenciji između Republike Hrvatske i Europske unije održanoj 26. lipnja 2007. godine u Bruxellesu, Republika Hrvatska je otvorila šest dodatnih poglavlja u pregovorima o punopravnom članstvu u Europskoj uniji. Na toj pristupnoj konferenciji otvoreno je pet poglavlja: poglavlje 3 (Pravo poslovnoga nastana i sloboda pružanja usluga), poglavlje 6. (Pravo trgovačkih društava), poglavlje 9. (Financijske usluge), poglavlje 10. (Informacijsko društvo i mediji), poglavlje 18. (Statistika) i poglavlje 32. (Financijski nadzor).³⁵ Pregovori u navedenim poglavljima moći će se zatvoriti po ispunjenju mjerila za zatvaranje (*closing benchmark*).

U području statistike pravna stečevina EU-a traži prihvaćanje temeljnih načela poput nepristranosti, pouzdanosti, transparentnosti, povjerljivosti individualnih podataka i širenje službene statistike.³⁶ Ovo poglavlje također obuhvaća metodologiju, klasifikacije i postupak prikupljanja podataka u raznim područjima, kao što su statistička infrastruktura, makroekonomska statistika, statistika cijena, poslovna statistika, demografska i socijalna statistika, poljoprivredna statistika itd.

Republika Hrvatska treba što prije uvesti europske statističke standarde i metodologije, a do ulaska u članstvo u EU, što se tiče poglavlja statistike, mora biti potpuno spremna jer tu nema prijelaznih razdoblja.³⁷ Od Hrvatske se traži uvođenje statističkih istraživanja koja se do sada nisu provodila. Usporedivost podataka zahtjev je koji se mora ispuniti, a to znači da se moraju primjenjivati iste metodologije istraživanja koje koristi EUROSTAT, statistički ured Europske unije. U pretpristupnom razdoblju Hrvatska će trebati uložiti znatno veća financijska sredstva u ljude i opremu kako bi se u ovom poglavlju uskladila s europskom pravnom stečevinom.

Europska komisija prati napredak države kandidatkinje i o tome redovito izvješćuje Vijeće Europske unije te priprema godišnja izvješća o napretku države kandidatkinje. Prema Izvješću o napretku za 2007. godinu bilježi se određen napredak u odnosu na statističku infrastrukturu.³⁸ Državni zavod za statistiku (DZS) preustrojen je s obzirom na administrativnu sposobnost kao prvi korak prema povećanju institucionalne sposobnosti. To je uključilo osnivanje Odjela za provedbu projekta i Odjela za unutarnju kontrolu. Poboljšana je suradnja između DZS-a i drugih glavnih nositelja službene statistike.

³⁴ *Počeo bilateralni screening za poglavlje statistika*, članak objavljen na stranici www.vlada.hr dana 3. srpnja 2006.

³⁵ www.eu-pregovori.hr

³⁶ *Počeo bilateralni screening za poglavlje statistika*, članak objavljen na stranici www.vlada.hr dana 3. srpnja 2006.

³⁷ *RH treba što prije uvesti europske statističke standarde i metodologije*, članak objavljen na stranici www.poslovni.hr dana 15. srpnja 2006.

³⁸ Europska komisija: Radni dokument Komisije-Hrvatska-Izvješće o napretku za 2007. godinu Bruxelles, 6. studenoga 2007., str. 39.

U srpnju 2007. godine završen je glavni plan radi povećanja institucionalne sposobnosti DZS-a. Njegov je glavni cilj izraditi dugoročnu strategiju za prilagodbu ustroja i proizvodnje DZS-a usmjerenu na integraciju u Europski statistički sustav.³⁹ U Izvješću za 2007. godine naglašava se da još nije izrađena politika izobrazbe za osoblje DZS-a, a regionalni statistički uredi još nisu preustrojeni. Nije izrađena politika širenja statističkih podataka, a pripreme u tome smislu sporo napreduju.

U području nacionalnih klasifikacija postignut je napredak koji se očituje u usklađenosti s međunarodnim standardima. U svibnju 2007. Vlada je donijela Rezoluciju o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti u skladu s NACE Rev. 2 klasifikacije EU-a. Europska komisija ocjenjuje da je kvaliteta poslovnoga registra daleko od zadovoljavajuće, premda su pripreme u tom području dobro napredovale.

U području statistike po sektorima dobar je napredak postignut u izradi socijalne statistike, gdje je pravna stečevina u određenoj mjeri usklađena.⁴⁰ Istraživanje Statistika dohotka i životnih uvjeta (SILC) još nije provedeno u 2007. godini. Prema Izvješću, određen je napredak postignut u usklađivanju poljoprivredne statistike, osobito s obzirom na usporedivu poljoprivrednu strukturu, agromonetarne i mljekarske podatke.

Metodologija i organizacijska struktura prikupljanja podataka poljoprivredne statistike nije u skladu s pravnom stečevinom. Isto tako u području makroekonomske statistike ključni pokazatelji nacionalnih računa i korištena metodologija nisu u skladu s pravnom stečevinom. To su, uz poljoprivrednu statistiku, ključni elementi za pristupne pregovore o ovom poglavlju.⁴¹ Izvješće za 2007. donosi da je u tijeku revizija strukturne poslovne statistike kako bi se dobili podatci po svim sektorima, uključujući i podatke na regionalnoj razini.

Zaključak Izvješća za 2007. donosi da je općenito postignut znatan napredak na osuvremenjivanju statističke infrastrukture i da je postignuta zadovoljavajuća razina usklađivanja zakonodavstva.⁴² S obzirom da postoje još mnoga područja u statistici koja nisu usklađena s pravnom stečevinom EU-a, potrebno je učiniti dalje napore na usklađivanju pravne stečevine i njezinu učinkovitu provođenju.

Prema posljednjem Izvješću o stanju pregovora za 2008. godinu postignut je napredak u statističkoj infrastrukturi.⁴³ Kao i u Izvješću za 2007. godinu, i ovdje se naglašava da još nije došlo do reorganizacije regionalnih statističkih ureda. Napredak je ostvaren u području klasifikacija i registara jer je Nacionalna klasifikacija djelatnosti usklađena s NACE Rev. 2 klasifikacijom Europske unije.

Dobar napredak ostvaren je i u području statistike po sektorima. Prema Izvješću za 2008. godinu područje poljoprivredne statistike još nije usklađeno sa standardima EU-a. U zaključku je istaknuto da je općenito napredak postignut u odnosu na prošlu godinu, ali je još mnogo posla preostalo do potpunoga usklađenja s europskim standardima i metodologijama.

³⁹ Ibid., str. 39.

⁴⁰ Ibid., str. 39.

⁴¹ Ibid., str. 40.

⁴² Ibid., str. 40.

⁴³ Commission staff working document: *Croatia 2008 progress report*, Brussels, 5. studenoga 2008., str.45.

4. ZAKLJUČAK

Do sada je mnogo toga učinjeno kako bi se zadovoljili uvjeti Europske unije u području vezanome za statistiku, ali još mnogo napora treba uložiti da se postigne zadani cilj. Republika Hrvatska ima obavezu i u području statistike uskladiti se s pravnom stečevinom Europske unije. Da bi statistički podatci bili usporedivi na razini EU-a, potrebno je uskladiti standarde i metodologije statističkih istraživanja s europskima. Ne samo zbog toga, nego i zato što statistički podatci imaju veliku važnost u državnim, gospodarskim, socijalnim i drugim područjima života i rada. Iz pregleda navedenoga u ovome radu očito je kako je nužno posvetiti veliku pažnju razvoju toga područja. Hrvatski statistički sustav treba dati sliku stanja i promjena unutar Republike Hrvatske te, mogućnošću usporedbe statističkih podataka, doprinosti izgradnji međunarodnoga statističkoga sustava usporedivih podataka.

5. LITERATURA

1. Commission staff working document: *Croatia 2008 progress report*, Brussels, 5. studenoga 2008., str.45.
2. Europska komisija: Radni dokument Komisije - Hrvatska - Izvješće o napretku za 2007. godinu, Bruxelles, 6. studenoga 2007.
3. Eurostat; <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>
4. Grubišić, M.: Uloga statistike u pridruživanju Hrvatske EU, *Ekonomist*, br. 11-12, 2000.
5. Institut za javne financije: Pridruživanje Hrvatske Europskoj Uniji: izazovi institucionalnih prilagodbi, Zaklada Friedrich Ebert, Zagreb, 2004.
6. Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija: Mali leksikon europskih integracija, Publikacija, ažurirano izdanje, Zagreb, travanj 2005.
7. Počeo bilateralni screening za poglavlje statistika, članak objavljen na stranici www.vlada.hr dana 3. srpnja 2006.
8. Pravilnik europske statistike koji je usvojilo Povjerenstvo za statistički program 24. veljače 2005.
9. RH treba što prije uvesti europske statističke standarde i metodologije, članak objavljen na stranici www.poslovni.hr dana 15. srpnja 2006.
10. Statistical portrait of the European Union 2008, *Eurostat*, 2008.
11. Strategija razvitka službene statistike Republike Hrvatske 2004.-2012., *Narodne novine*, br. 28 od 28. veljače 2005.
12. Šimac, N.: Europski principi javne uprave: od vladanja do služenja građanima, Udruga za demokratsko društvo, Zagreb, 2002.
13. Weidenfeld, W., Wessels, W.: Europa od A do Ž, Zaklada Konrad Adenauer, Zagreb, 2005.
14. www.eu-pregovori.hr
15. www.vlada.hr dana 3. srpnja 2006.
16. Zakon o službenoj statistici, *Narodne novine*, br. 103. od 18. lipnja 2003., čl. 4.